

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΟΙΞΗ

(8)

15

— Γέρος ἄνθρωπος ἐσύ...

Τάλεγε καὶ τὰ ἔανάλεγε τὰ λόγια αὐτὰ τῆς γυναικοῦς του, πῶν βαθεῖα τὸν πειράζειν. Γέρος ἄνθρωπος... "Ισως νάχε καὶ δίκιο. Ποιὸς θάψει! "Ισως καὶ νὰ γέρχεται δίκιος νὰ τὸ πήρε χαμπάρι. Κ' ἔτοι θάνατοι. Γιὰ νὰ τὸν τὸν λέει ή γιαφάκα τον αὐτό...

Κι ἀρχίνησε ή αὐτοκριτική — ὁ μεγάλος, ὁ ἀμείλικτος δρχόρος του. Στειρότερε πάντοτε ὑπόδικος ἀπέντεται τῆς συνειδήσης του. Τόξαιρε καὶ τὸν τυχινοῦσε πολὺ, ίσια ίσια γιατὶ τόξαιρε. Κάθε λόγο του, κάθε κίνημά του, κάθε πράξη του, καὶ τὰ πιὸ ἀσήμικντα, τὰ κριτικάριζε. Καὶ δὲν οὐς χρηζότανε στὸ παρεμβολό. Τὰ χτυποῦσε ἀλύτηρα, σὰ νὰ είχαν είτε πειράζει ή σὲ νὰ είχαν γένει ἀπὸ ἄλλονες καὶ ὅχι ἀπὸ τὸν ἔαντο του. Αὐτοκριτικὸς καὶ αὐτοδήμιος.

"Ετοι μιὰν κίνη, ἔκπλακμένος στὸ ἀκρογιάλι τῆς "Ιτσις, τὸ πολυαγκατιμένο του, ἔστησε τὸν ἔαντο του πετάντικου στὴρ Σανθίπη καὶ ἀρχίνησε νὰ τὸν κρίνει. Νὰ φτάσει ἀρχαγέ σὲ ὅλα καὶ τὴν ἡ γυναῖκό; Νὰ μὴν τῆς ἔφταιξε καὶ αὐτὸν σὲ τίπασα;

Κατήγαυδη ἀρχίνησε ἀρχίνησε νὰ πάρει δρόμο ἀκριτητῆ, νὰ πάρει τὸν κατήγορο σὰν ἀλογοῦ ἀφηνιασμένο. Οἱ γκυρίνες καὶ τὰ βίαια φρεσκιματά τῆς ευμοσκε πὼς τὸνε βάραινάν καὶ αὐτὸν ἀφέται. Γιατὶ δὲν γκρίνιαζε ή Σανθίπη μὲ τὴ Στέλλα; Γιατὶ τῆς φερνότανε πάντα μαλάκια καὶ στοργικά; Σὰν ἔπιανε νὰ τοῦ μιλήσει ή Σανθίπη ή τῆς ἀποκρινότανε ἀδιάφορος ή τὶς περισσότερες φροκὲς δὲν ἀνοιγε τὸ στύμικ του νὰ δηγάλῃ μιλιά. Ή ἀδιαφορία του καὶ ή σιωπὴ του δὲν κρύβεται μάχης κάποια περιφρόνηση; Μπορεῖ αὐτὸς νὰ φρενότανε ἔτσι, γιατὶ βαριώτανε στὸν οἰκογενειακὸν ξητήματα τὴ συζήτηση ή γιατὶ τόξαιρε πὼς, δητες ή Σανθίπη πεισματίσα, θὰ ἐπέμενε στὴ γνώμη της, ἀν τῆς ἐναντιούτανε καὶ σιγὰ σιγὰ ή κοιτάντας τους θὰ γύριζε σὲ καυγά. Μὰ πάλι, πὼς νὰ μὴν ἀντέστη κ' ή Σανθίπη καὶ τ' ἀδιάφορος φέρεται μόνο του, ποὺ τόπταιρε συχνά γιὰ συριακή γαῖα βαριὰ περιφρόνηση;

Εἶταν δὲν παραξηγημένοι, αὐτὸς τὴν ἀρχὴν ἀρχήν παραξηγημένοι κ' οἱ δύο τους. Αὐτὸς τὸν φώνακέν επίμονας ἀρτοκριτικὴ του. Διὸ ἄνθρωποι τραγικά παρεξηγημένοι, καὶ ὁ καθένας τους τύχοννος καὶ θῦμα τοῦ ἀλλούνον. "Ετοι ζήσαντε τόσα χρόνια οὐτοὶ τοὺς εἶτανε γορχότα τους καὶ νὰ πεθάνουνε. Παρορξηγημένοι. Μὰ μᾶζε νὰ ζήσει καὶ νὰ πεθάνει κανεὶς ἔτσι;

— Ποῖς μᾶλλως; ἀναφωτιώτανε ἀπελπισμένα.

"Υπάρχει καὶ τ' «μᾶλλως», τοῦ φώνακέν ή συνειδήση του. Νὰ πεθάνεις ἐσύ! Μὰ γιατὶ νὰ πεθάνω; Κι δικος πρέπει! τοῦ φώνακέν ή συνειδήση του. "Ετοι θὰ λυτρωθεῖς ή γυναῖκα του, θὰ λυτρωθεῖ καὶ τὸ παιδί του.

Καὶ θιθίστηκε σὲ σκέψη, χαϊδεύοντας τὸ λεῖο το-

μάρι τοῦ Κρινέλη, ποὺ καθότανε ξαπλωμένος πλάι του. "Η σκέψη του, τὸ βύθισμά του, πλαντερο, κρύπτησε πολλήν, ἀρκετὴ ὥρα, ποὺ δὲ θὰ μποροῦσε καὶ κιτός νὰ τὴν προσδιορίσει. Η μουσικὴ τοῦ ἀλαφορούματος ποὺ σπουδεῖς ἀπαλά στὰ βότσαλα τῆς ἀκρογιαλιᾶς τοῦ λεκνίζει καθὶ ἡ σκέψη του ἔτσι, ἀπὸ λογῆς κακοτοπίες ποὺ πέρασε, στημάτισε σὲ κάτιο ἀπάνεμο καὶ γαλήνιο λιμανάκι.

— Ναι, ἔτοι είναι . . . φουγιούριος, σιρκώνοντας, ξαλεφρωμένο πιάτο, τὸ γειτού του. Ναι . . . "Ετοι είναι . . . Ο δρόμος τοῦ Ταλστόν! . . . Μόνο ὁ κοινωνικός μου θάνατος θὰ μῆσε σώσει καὶ τους δυό . . .

Καὶ σηκώθηκε ἀλαφού, χωρούμενος, καὶ τρύπηξε πόδες τὸ μαγαζί του, μὲ τὸν Κρινέλη ξατίσω του.

16

"Απὸ κεῖνό τὸ σωτήριο, καθώς τὸνομάτιζε, ποωτόν, ἀρχίνησε νὰ ταχτοποιεῖ τὰ χρετιά του τὰ βερεσέδια του, τὶς ὑποδέσες του; "Ἐπεσε μὲ τὰ μουτρά στὴ δουλιά, κεφάλι δὲ σήκωνε, καὶ θάνατος κ' οἱ φίλοι του, ἀπορούθηγε ποὺ τοὺς βλέπανε ἔτοι ἀπότομα ἀλλαγμένο, νὰ δουλεύει ἀδιάκοτα, νὰ μὴν ἀδειάζει οὕτε δυὸ λόγια νᾶλλαίξει μιχζέ τους.

"Αμα καμιὰ φορά τονὲ φωτούσανε.

— Γιατὶ ἔτοι;

τοὺς είχε ἔτοιμη ηγί στεφεότυπη τὴν ἀπάντηση.

— Κάτι σημαντικὸ αἷς ταχαΐδι, ποὺ δὲ θάγηγή φένε τὸν τούτε ή . . .

"Ως κι ὁ κυρὸ Θανάσιος — ποὺ κφιαὶ φορὰ παῖζοντας τὸν θλεγε κὲ ν ὁ Θ σ λ ἀ σ σ η, γιατὶ συνήθιζε μὲ τὴν καλοκαρδιὰ του ηγί τὸν παδιάτική του ἀφέλεις οὐνά τάθαλαισσώνει — ἀποφάσιζε νὰ τοῦ μιλήσει σοβαρά καὶ νὰν τοῦ συσταίνει κάθε τόσο νὰ μὴν κάνει ἔτοι, γιατὶ θὰ πάθει ή ὑγείᾳ του.

Κι ὁ Βαρονάς, αὐτὶ νάπαντήσει σὲ τοῦτα, χαμιγελοῦσε.

— Μήπως μᾶς τοιμάζεις κινὲ διατρέπεις τὸ κρύβεις; φωτοῦσε δὲ κυρὸ Λεωνίδας, μήν μπορώντας νὰ νικήσει τὴν ἀγάπησενη περιέργεια του.

— "Ισως γιὰ μακρινὸ κι ἀγύριστο! τοῦ ἀποκρινότανε δίκιος ναφήσει τὸ μίνυγατικὸ χριογέλιο του.

Καὶ σημπλήσωντε τὴν ἀπόντησή του μὲ κάτι στίχους ἀτέλιωτοὺς κι ἀσυνάρτητοὺς, ποὺ τοὺς είχε αἰτοτενδιάσει πάνω στὴ φρούρια τῆς δουλιᾶς του, ἔτσι γιὰ ζεκούρχαμα καὶ ποὺ τοὺς μάτυργαλνε χριπλόφωνα.

"Ενα στίτι μικρὸ σὲ μιὰν ἀρχὴ — ποὺ νάχει τὴ γαλήνη γιὰ στέγη, τὴν ἀγάπην θεμέλιο, ποὺ κ' ἡ ἀνάσα αἴτελάν νὰ γριαστεῖ, μὴ λάχει καὶ ταράξει, ως κι αὐτὴ, τὸ τρεγούδι, τὸ γάιο.

Τέτιο ἄλλο, ένα παλάτι ποὺ διερεύτηκα — ἀλλὶ μοι! ποὺ νὰν τοῦθρω; σὲ ποὶ τοῦθροῦν νάνκι ἀστέρει; ..

Σάν τα τρυποτόίησε σᾶλι, όστερ' από ένα μήνα άλμέρει δουλιά, σάν πανόνισε τίς δουλιές του δόλτελαι, οώμισε κ' έγραψε ένα γράμμα γιωμάτο πόνο κι άγατη πρός τὴν Εαδίπατη, πού τῆς ξηγούσε σ' αὐτὸν τὸ λορραχτήρα του, πού τῆς ζητοῦσε συχώρεση για διτι αἴθελά του τῆς ξηταξεις καθι πού τῆς δήλωνε στὸ τέλος τὴν ἀλλόντη ἀπόφαση πού πῆρε, νὰ δώσει ένα τέλος σ' αὐτὴ τὴν ὄντασταχτη πιά ζωή. Κ' ένα ποωΐ, στραύθηκε πρὶν ἀκάμια καθιά καλά ξημερώσει, σιγυριστικεις ἀδόρυνα, πῆρε τὸ φαθό του, καὶ φροτωμένος, ὅπως ὁ Αἰνείας, τοὺς ἐφέστιους θεούς του, τὸ Μ. οναμήι καὶ τὸν Κανελή βήρυγε γιὰ πάντα.

Πήρε τὸ δρόμο τοῦ Τούστοι κι αἰτός. Τούθηξε πρὸς τὶς ἀπέραντες στέπτες τῆς ἀνθραπότητας.

Απὸ κείνο τὸ πρωινὸν ὁ Θέμης Βαρνάς, γιὰ τὸ σπίτι του άφι γιὰ τὰν τότο του, εἶναι πεθαμένος. Θεὸς σχωρέσ' τονε. Σὲ σχεράτη μέρες τοῦ θράσανε καὶ τὰ κόλλιθρά του....

Τελιώνει τὸ πρῶτο μέρος

ΣΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

(Χαρισμένο στον κ. Σωμάκο)

Γλυκὸ ἀνοιξιάτικο πρωΐ γεμάτο ἀέρα καὶ φῶς.

Μιὰ σύσμαχτη μυρούνια ἀπὸ κρῖνα, ρόδα, κι ἀγιόκλημα περνοῦσε τὰ κάργκελα τοῦ πλευθυνοῦ καθι πλημμύριζε τ' ἀληφορούσαντα τοῦ γραφείου.

Σ' ένα καρυδένιο τραπέζι, δίπλα στ' ἀνοιχτὸ παράθυρο, ἔμας νέος ὑπάλληλος, παϊδί ἀκόμα, μὲ πρόσωπο ὀψόρο καὶ μάτια σκεφτικά, ἔσκυνθε πάνω ἀπὸ ένα μεγάλο βιβλίο κ' έγραψε... Δὲν ἔβλεπε, παρὰ τὸ ωριμικὸ κίνημα τοῦ χεριοῦ καὶ τ' ἀλαφρὸ γλιστρόημα τῆς πέννας στὸ χροτί. Τὸ πρόσωπο ἐκεῖνο, τὸ ἀσυγλυνητό, τ' ἀνέκφραστο, δὲν ἔδειχνε τίποτα, κανένα αἰστήμα, καὶ τὰ μάτια ἔμεναν ἀπλῶνη κι ἀπάραχ καὶ βιθισμένα σὲ κάποια κέπωτερική σκέψη...

Γιὰ μὰ στιγμὴ στόματησε ἀπόθυμο τὸ γράφιο κ' ἔρχηξε ένα βλέμμα στ' ἀπέναντι γραφεῖο. Σ' ένα ίδιο τοπτέζ κάποιος κύριος, ἡλικιωμένος μὲ μαλλά ψιρό, μὲ μεγάλη γυαλία καὶ πρόσωπο κατοικιασμένο καὶ ζωμένο, έγραψε νευρικά... Στ' ἀντίκρυσμά του ένα αἰστήμα ἀρδίτος πλημμύρισε τὴν ψυχή τοῦ παιδιοῦ καὶ πέτριξε μ' ἀποστροφὴ τὴν πέννα.

Σὰν μ' ἀνοικούφιση γύρισε τὰ μάτια του ἔξω κ' ἡ εἰκόνα πούχε δεῖ τὸσες φροὲς πτρούσιστηρε πάλι μροστά του : Μιὰ πρόσωπη ισπιτοῦ, ἡ γωνιὰ τοῦ κήπου, πούσπελνε ὅλες ἔξεινες τὶς εἰδομεῖς, τ' ἀγιόληγά π' ἀγκάλιαζε τὸ μπαλκόνι, λίγη τριαντάφυλλα κατακέκκινα...καὶ στὸ βάθος ὁ οὐρανός, γαλαῖνός, φωτοπλημμύριστος. Τίποτ' ὥλο...

Πόσες φροὲς τὴν εἶχε δεῖ τὴν ίδιαν εἰντὶ εἰκόνα... ἀπειρεσ ! Μὰ σήμεριτοῦ φάνηκε σὰν παὶ φωτισμένη καὶ «τὸ διορθφη μέραι!» σκέφτηκε, ἐνῷ ἀκοιτημπούσε τὸ κρῦ χέρι στὸ μέτωπο του πού φλόγιζε.

Ασυναίσθητω ἡ θύμηση τὸν ἔφερε μερικὰ χρόνια πίσω, στὸν καρό πού πήρε ὀκόμα σκολειό. Μὲ τὶ

λαχτάρα τὴν περίμενε, τότε, εὐτὴν τὴν ἐποχὴ, ποὺ θὰ τὸν ἀφήνει λεύτερο νὰ ξεκουραστεῖ ἀπὸ τοὺς κόπους τοῦ χειμῶνα ! Μὲ τὶ χαρὰ περίμενε τὴ στιγμὴ, ποὺ θάψινε τὴ μοιχὴ ταξιδι γιὰ νὰ ζήσει στὸν μέρχ, στὸ φῶς, στὴ ζωή...

Τώρα δὲ ἀντὰ εἶται πολὺ μακριά!

Λαθελά τοῦ θυμήμηρης τὴν τελευταία χρονιὰ τοῦ σκολειοῦ. Ἀπὸ τότε εἶχε ἀρχίσει ἡ δυστιχία τον, τὸ θυματήρι καλά. Έκεινο τὸ χύνο τὸ τελειωκια δὲν τούφερε καὶ τόση γιαρι. «Δοχισε νὰ θολώνει τὴν εὐτυχία του ἢ σούλη τοῦ «εῖδριο».

Θὺ μποροῦσε γὰρ ἀξιολογήσει τὶς σπουδές του τόσο πολὺ τὸ ποθοῦσε; Θὺ μποροῦσε νὰ ίκανοποιησει τὴ φωτιὰ ποὺ τὸν ἔσωγε; — Εἶξαψε πὼς τὸ μέσα τείλειπαν κι ὅμιος ἔπιαζε πάντα. Εἶται στὴν ἐποχὴ ποὺ πιστεύεις ἀκόμα στὰ δνειρα καὶ στὰ θαύματα. Εἶχε μπροστά του τρεῖς μῆνες — τρεῖς αἰώνες γιὰ τὴ μότη ποὺ περιμένει κ' ἐλπίζει. Κάπι θὰ γινθήτε στὸ διάστημα αὐτὸν. Εἶχε βαθειά πεποιθηση μέσα του, πῶς ἔτοι δὲ θάμενε... Οἱ μέρες δημιουργούσαν χωρὶς τὸ θάμων νὰ φάνεται. «Δοχισε ν' ἀπελπίζεται... Κι ἀξαφνια ἐπιταχτικὴ ἀνάγκη νὰ ἔργαστει γιὰ νὰ ζήσει, γιὰ νὰ κερδίσει τὸ φωτό του. Πήρης υπάλληλος. Ιδούτρησε δῆλη τὴ δύναμη τῆς φυλῆς καὶ τοῦ νοῦ του γιὰ ἔνα κοιμάτι φωτό. Μήπως γιατὶ δῆλο ἔργαζήτε τὸσον καρό τώρι; Γιὰ ἔνα ξεροκάμπατο, ποὺ δὲν ἔβγαινε οὔτε κείνο, γιατὶ εἶται μόνος εὐτὸς, δὲν εἶχε προστάτες, καὶ οἱ ἀνώτεροι του δὲν εἶται ἀνήλικοι ποὺ τὸν ἔχτιψαν τὴ δυνειει του.

Αὐτὴ εἶται ἡ θέση του... τραγική, αληθινά, κι ἀπελπιστική, ποὺ τὸν τρέλανε... Κ' ἡ ἐνεργητικότητά του, ἡ θέληση του: Χαμένες, σκλαβωμένες γιὰ πάντα στοὺς τέσσερες τοίχους ἐνὸς γραφείου, μᾶς φυλακῆς.

Ἐνῷ δῆλοι παῖδι του φίλοι, συμμαθητές του, ζούσθη ἀντα ἡ σπουδάζαν τώρι. Κι ὅμως, τοξικούς καλά πῶς οὔτε τὴ φυσικὴ του ἔξυπνάδα οὔτε τὴ θέλησή του είγειν. Γιατὶ λοιπὸν εὐτὴ ἡ διαφορά; Γιατὶ εἶται πλούσιοι, κ' εἶται φτωχός...

Μήσος ἔνιστε νὰ ξινάνε μέσα του γιὰ τοὺς ἀλλούς...

Ἐνα κελέκι ἔρχόταν ἀπὸ πέρα πετώντας. Τὸ παραχωκούσθησε ἀστυνείδητο. Στάθηξε μὲ τὸ ένα πόδι στὴ στέγη τοῦ ἀντικρυσμοῦ σπιτιοῦ, ἔφερε διὸ τρεῖς στροφές καὶ ἔμνατε τοῦ γάληνας πάλι. Τὸ κοίταξε μὲ βλέψατα ζήλειας ὃσποι γάληνης πίσω ἀπὸ τὶς σκεπές.

— Γιατὶ νὺ μὴν είναι κι αὐτὸς σὺν τὸ ποιλὶ τὸ λεύτερο, στὸν μέρχ, στὸ φῶς, στὴ ζωή;

Μὰ νοστελγία σὲ δίστη λιτιέρισε στὴν ἀρχὴ τῶν ματιῶν του.

Ἐνας δέσμιος ιερέllων ποὺ στηρίζονταν τὸν ἔκαιμεν τὴν τινάχτη ἀπὸ τὴν γένειο. Γένισε κ' εἶδε τὰ μάτια του ἀγχιλογιστοῦ νὰ καρφώνονται πάνω του αἵστηρα, μ' ἔναν τόνο ἐπίπλιξης. Κοκκίνησε, σὺ νὺ εἶχε πιαστεῖ σ' έγκλημα. Ξανατήρε τὴν πέννα καὶ σύβοντας πάλι στὸ βιβλίο, μισοστένεις π'σι μὲτὸ τὰ σφριγιένα δέντια του «Ζωή... Σπλαχνά...»

Οἱ δῆλοι δημιουργούσαντα πάνω τοῦ παραθυνοῦ... σὲ μικρὰ δλοκάδασα γαλαῖται κοντάκια, ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ σίδεα του παραθυνοῦ...